

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETINING
KATTAQO'RG'ON FILIALI

Ro'yxatga olindi

№ BD-60410500-1,3

IQTISODIY RIVOJLANISH
FAN DASTURI

Bilim sohasi:	400000 – Biznes, boshqaruv va huquq
Ta'lim sohasi:	410000 – Biznes va boshqaruv
Ta'lim yo'nalishi:	60410500-Bank ishi va auditi

Kattaqo'rg'on- 2021

Fan/modul kodi TFT2005		O'quv yili 2024-2025	Semestr 7-semestr	Kreditlar 5
Fan/modul kodi Tanlov		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Iqtisodiy rivojlanish	60	90	150
2.	I. Fanning mazmuni "Iqtisodiy rivojlanish" fani o'qitilishidan maqsad – mamlakat makroiqtisodiy ko'rsatkichlarini tahlil etish va uni dinamikasini qiyosiy taqqoslash hamda davlatning makroiqtisodiy siyosati va strategiyasini to'g'ri asoslay olish ko'nikmasini shakllantirishdan iborat mustaqil ishlashga tayyorlashdan iborat. Fanning vazifalari – talabalarga milliy hisoblar tizimi (MHT) asosida makroiqtisodiy ko'rsatkichlarni hisoblash usullari va makroiqtisodiy jarayonlarning o'zaro bog'liqligini o'rgatish; - talabalarni jami talab va jami taklif, iste'mol va jamg'arish funksiyalari, davlat xarajatlari va soliq mul'tiplikatorlarini davlat makroiqtisodiy siyosatiga ta'sirini ko'rsatish; - talabalarga makroiqtisodiy muvozanat va uning modellari haqida to'liq ma'lumot berish hamda ochiq iqtisodiyot sharoitida makroiqtisodiy modellar mohiyatini tushuntirish. Fanning boshqa fanlar bilan bog'liqligi. " Global iqtisodiy rivojlanish " fani "Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar", "Loyihalarni boshqarish", "Iqtisodiy statistika", "Iqtisodiy tahlil", "Tarmoq iqtisodi", "Marketing", "Moliya va kredit" fanlari bilan bog'liq. II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) III. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: 1-mavzu: Iqtisodiy rivojlanish to'g'risidagi turli xil nazariya va qarashlar A.Smit, A.Marshall, J.Keyns, M.Fridmen, institutsionalizm, neoliberalizm va monetarizm oqimlari, «tabiiy tartib», proteksionizm siyosati, erkin tashqi savdo, «Repreztativ firma», o'sib boruvchi foyda va doimiy foyda, 59 multiplikator, «aralash iqtisodiyot», antitrest siyosat, neoliberalizm, monetar g'oyalar, "Ish bilan bandlik, foiz va pulning umumiy nazariyasi", "asosiy psixologik qonun" 2-mavzu. Iqtisodiy rivojlanish omillari va shart-sharoitlari. Ishchi kuchi, tabiiy va moddiy resurslar, mehnatga layoqatlilik, energetika sektori. investitsion salohiyat, iqtisodiyotni diversifikatsiyalash, ijtimoiy soha, ta'lim sohasi, xizmat			

ko'rsatish sohalari, sog'liqni saqlash sohasi, ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish, aholi bandligi, tugal migratsiya, tebranuvchi migratsiya, mavsumiy migratsiya, tasodifiy migratsiya.

3-mavzu. Iqtisodiy rivojlanishning mezon va ko'rsatkichlari

Iqtisodiy taraqqiyotning mezon va ko'rsatkichlari, aholi turmush darajasi, yalpi ichki mahsulot (YalM), qo'shilgan qiymatlar (ishlab chiqarish) usuli, harajatlar (pirovard iste'mol) usuli, daromadlar (taqsimlash) usuli, sekinlashgan iqtisodiy o'sish, mo'tadil iqtisodiy o'sish, o'rtacha iqtisodiy o'sish, barqaror iqtisodiy o'sish, minimal iste'mol byudjeti, kambag'allik ko'rsatkichi, mutloq kambag'allik konsepsiyasi, nisbiy kambag'allik konsepsiyasi, kambag'allikning subyektiv konsepsiyasi, mutloq qashshoqlik, nisbiy qashshoqlik

4-mavzu. Iqtisodiy tizimlar va iqtisodiy rivojlanish bosqichlari

Tarixiy-formatsion yondoshuv, madaniylashish (sivilizatsiya) darajasi jihatdan yondoshuv, texnika va texnologik taraqqiyot darajasi jihatidan yondoshuv, sotsial-iqtisodiy shakllar o'zgarishi jihatidan yondoshuv, ishlab chiqarish usuli, ishlab chiqaruvchi kuchlar, ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlar, ijtimoiy-iqtisodiy formatsiya, texnologik yondoshuv, ishlab chiqarishning texnologik usuli, oddiy kooperatsiya, manufaktura, yirik mashinalashgan ishlab chiqarish, an'anaviy iqtisodiyot, iqtisodiy tizim, ma'muriy-buyruqbozlik iqtisodiyoti, bozor iqtisodiyoti tizimi, erkin raqobatga asoslangan bozor iqtisodiyoti, hozirgi zamon bozor iqtisodiyoti.

5-mavzu. Bozor iqtisodiyoti iqtisodiy rivojlanishning garovi sifatida

Bozor iqtisodiyoti, bozor mexanizmlari, bozor, bozor obyekti, bozor subyekti, bozor infratuzilmasi, ijtimoiy jihatdan yo'naltirilgan bozor iqtisodiyoti, ijtimoiy xizmatlar, ijtimoiy soha, moddiy xizmatlar, ijtimoiy va ma'naviy xizmatlar, daromad siyosati, ijtimoiy ta'minot va mehnat bozorini shakllantirish, tadbirkorlik va tanlov erkinligi.

6-mavzu. Iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashda davlatning roli: Ustuvor yo'nalishlar va vazifalar

Iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solish, davlatning iqtisodiy vazifalari, iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solishning usullari, tartibga solishning ma'muriy va iqtisodiy vositalari, bevosita usullar, bilvosita usullar, ta'lim va fan sohasini rivojlantirish, qishloq xo'jaligini modernizatsiya qilish va jadal rivojlantirish, tashqi iqtisodiy usullar.

7-mavzu. Iqtisodiy rivojlanishga erishishning xorij tajribalari

“Asosiy ehtiyojlar” konsepsiyasi, «Maqbul yoki tegishli texnologiya» konsepsiyasi, «O'z kuchiga jamoa bo'lib tayanish» konsepsiyasi, «Yangi xalqaro iqtisodiy tartib» konsepsiyasi, iqtisodiyotni erkinlashtirish, «yangi industrial mamlakatlari», AQSH, Yaponiya, Germaniya, shved, Xitoy modellari, dirijizm, nemis iqtisodiy taraqqiyot modeli.

8-mavzu. Rivojlanishning “o'zbek modeli” Va uning o'ziga xos xususiyatlari

Iqtisodiy islohotlar, iqtisodiy ukld, iqtisodiyotni erkinlashtirish, islohotlar konsepsiyasi, iqtisodiyotni barqarorlashtirish, “O'zbek modeli”, bozor iqtisodiyotiga o'tishning besh tamoyili, strategiya, konsepsiya, narxlar islohoti, ko'p ukldli iqtisodiyot, tashqi iqtisodiy

aloqalar, bozor infratuzilmasi, auditor fermalar, supermarket, auksionlar, savdo uylari

9-mavzu. Tarkibiy o'zgarishlar va iqtisodiy rivojlanishning bog'liqligi

Fan texnika taraqqiyoti, milliy iqtisodiyot tarkibiy tuzilishi, importga qaramlik, eksport salohiyati, jamg'arish normasi, ishlab chiqarish tarkibi, iste'mol tarkibi, ijtimoiy ehtiyojlar, tarkibiy o'zgarishlar, importga qaramlikni cheklash, eksport salohiyatini oshirish, moddiy xizmatlarni amalga oshiruvchi tarmoqlar, milliy iqtisodiyot tarkibiy tuzilishini o'zgartirish.

10-mavzu. Kichik biznes va hususiy tadbirkorlik iqtisodiy rivojlanish garovidir

Kichik biznes va hususiy tadbirkorlik, biznes, tadbirkorlik, mikrofirma, kichik korxona, firma, xususiy firma, Shirkat, mas'uliyati cheklanmagan firmalar, mas'uliyati cheklangan firmalar, ochiq jamiyatlar, davlat firmalari, aralash firmalar, yagona soliq, soliq stavkalari, kredit, mikrokredit, korxonalarni rekonstruksiya qilish, mashinasozlik.

11-mavzu. Iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashda qulay investitsion muhitning yaratilishi

Tarkibiy siyosat, investitsiya faoliyati, investitsion siyosat, investitsiya muhiti, investitsion jozibadorlik, diversifikatsiya, kafolatlar, imtiyozlar, ijtimoiy omillar, moliyaviy investitsiyalar, asosiy risk, investitsiyaga qadar risk, operatsion yoki investitsiyadan keyingi risklar, siyosiy omillar, iqtisodiy omillar, real investitsiyalar, "Minda Copital Ltd", "Telecom innovation".

12-mavzu. Iqtisodiy rivojlanishga erishishda agrar islohotlarning o'rni va roli

Dotatsiya, lizing, sug'urta, soliq imtiyozi, avans, er solig'i, mulk solig'i, fantexnika taraqqiyoti, cheklanganlik, narx, iqtisodiy dastaklar, bahoning funksiyalari, ishlab chiqarish xarajatlari, tannarx, xarajatlar kalkulyasiyasi, asosiy mahsulot, qo'shimcha mahsulot, yondosh mahsulot, import, eksport, migratsiya, qishloq xo'jaligi, qayta ishlash sanoati, saqlash korxonalari, kimyo sanoati, moddiy rag'batlantirish, kasbiy malaka, hosildorlik, mahsuldorlik, natural ko'rsatkichlar.

13-mavzu. Iqtisodiy rivojlanishda iqtisodiy muvozanat va mutanosiblikning zarurligi

Iqtisodiy muvozanat, xususiy muvozanatlik, umumiy muvozanatlik, retsession farq, inflyasion farq, multiplikator samarasi, iqtisodiy mutanosiblik, tarmoqlararo mutanosiblik, tarmoq ichidagi mutanosiblik, hududiy mutanosiblik, davlatlararo mutanosiblik, akselerator samarasi, yalpi sarflar va ishlab chiqarish hajmini taqqoslash, jamg'arma va investitsiyalarni taqqoslash usuli

14-mavzu. Iqtisodiy rivojlanishning sikllilik xarakteri

Iqtisodiy sikl, iqtisodiy inqiroz, turg'unlik (depressiya), jonlanish, yuksalish, tarkibiy inqirozlar, agrar inqirozlar, eksternal nazariya, internal nazariya, sof monetar nazariya, nomonetar nazariya, etarlicha iste'mol qilmaslik nazariyasi, jamg'arish nazariyasi, psixologik nazariya, Kitchin sikli, Juglar sikli, Kuznets sikli, Kondratev sikli, valyuta inqirozi, birja inqirozi, ekologik inqiroz, davriy inqiroz, oraliq inqirozlar

15-mavzu. Demografik holatning mamlakat iqtisodiy rivojlanishiga ta'siri

Aholi o'sishi, ko'k inqilob, demografik omil, aholining keksayishi, Maltus nazariyasi, Nufus nazariyasi, tirikchilik vositalari, falsifikatsiya, iqtisodiy taraqqiyot, aholining keksayishi muammosi, "qariyalar ko'payishi", D. Gelbreyt, "inson hayoti sifati", "subyektiv to'kin sochinlik", moliyaviy takomillashuv, moddiy ne'matlar.

III. Amaliy mashg'ulotlari buyicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Iqtisodiy rivojlanish to'g'risidagi turli xil nazariya va qarashlar
2. Iqtisodiy rivojlanish omillari va shart-sharoitlari.
3. Iqtisodiy rivojlanishning mezon va ko'rsatkichlari
4. Iqtisodiy tizimlar va iqtisodiy rivojlanish bosqichlari
5. Bozor iqtisodiyoti iqtisodiy rivojlanishning garovi sifatida
6. Iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashda davlatning roli: Ustuvor yo'nalishlar va vazifalar
7. Iqtisodiy rivojlanishga erishishning xorij tajribalari
8. Rivojlanishning "o'zbek modeli" Va uning o'ziga xos xususiyatlari
9. Tarkibiy o'zgarishlar va iqtisodiy rivojlanishning bog'liqligi
10. Kichik biznes va hususiy tadbirkorlik iqtisodiy rivojlanish garovidir
11. Iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashda qulay investitsion muhitning yaratilishi
12. Iqtisodiy rivojlanishga erishishda agrar islohotlarning o'rni va roli
13. Iqtisodiy rivojlanishda iqtisodiy muvozanat va mutanosiblikning zarurligi
14. Iqtisodiy rivojlanishning sikllilik xarakteri
15. Demografik holatning mamlakat iqtisodiy rivojlanishiga ta'siri

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

1. Globallashuv jarayonlarining rivojlanishiga ta'sir etish
2. Jahon iqtisodiyoti globallashuvining belgilari
3. Xalqaro mehnat taqsimoti turlicha nazariyalar
4. Xalqaro savdoning tuzilishi
5. Global iqtisodiyotning shakllanishida xalqaro savdoning o'rni
6. Xalqaro savdo dinamikasi xususiyatlari Firma va uning tashqiliy-iqtisodiy tushunchasi.
7. Ishlab chiqarish nazariyasi
8. Ishlab chiqarish xarajatlari
9. Raqobatlashgan bozorda, qisqa muddatli oraliqda firma foydasini maksimallashtirish va uning taklifi.
10. Raqobatlashuvi firma va tarmoqning uzoq muddatli oraliqdagi taklifi.
11. Raqobat va yakkaxokimlik.
12. Bozor hokimiyati sharoitida narx belgilash tamoyillari
13. Mehnat bozori va korxonalarda mehnat resurslaridan foydalanish
14. Kapital qo'yilmalar va kapital bozori.
15. Korxonalar faoliyatini davlat tomonidan tartibga solish
16. Tashqi samaralar va ijtimoiy ne'matlar
17. Jahon iqtisodiyoti globallashuvining tarkibiy qismlari.
18. Jahon iqtisodiyoti globallashuvining namoyon bo'lish shakllari va globallashuv jarayoniga ta'sir etuvchi omillar
19. Globallashuv borasidagi ilmiy qarashlarning vujudga kelishi

20. Iste'mol, jamg'arish va investitsiya funksiyalari
21. Jahon iqtisodiyoti globallashtirishining asosiy mexanizmlari
22. Globallashtirish jarayonlarining rivojlanishiga ta'sir etish
23. Jahon iqtisodiyoti globallashtirishining belgilari
24. Xalqaro savdoning tuzilishi

V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

- Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

Zamonaviy bozor iqtisodiyotining ishlashi va rivojlanishining nazariy asoslarini; Talab va taklif modeli asosida taqchil resurslarini taqsimlanish mexanizmini; Raqobatlashgan va raqobatlashmagan bozorlarning asosiy xususiyatlarini va firmalarni ushbu bozorda harakat qilish qoidalarini; Bozor sharoitida narxlarni qanday shakllanishini; Davlatning bozor iqtisodiyotiga aralashish yo'nalishlarini va ularning oqibatlarini; Mehnat, kapital va yer bozorlarining ishlash mexanizmini *bilishi kerak*:

Bozor iqtisodiyotining ishlashi, rivojlanishi hamda salbiy va ijobiy tomonlari borasida; Turli bozor strukturalarida firmaning harakati qoidalarini to'g'risida; Bozorning ishlash samaradorligi va unga ta'sir qiluvchi omillar; Taqchil resurslarni taqsimlanish tamoyillari to'g'risida; Xo'jalik yurituvchi sub'ektlarning turli bozor sharoitlarida va turli oraliqlarda foydani maksimallashtirish shartlari haqida *tasavvurga ega bo'lmog'i lozim*:

Bozordagi talab va taklif to'g'risidagi statistik ma'lumotlar asosida bozorni tahlil qilish va xulosalar chiqarish; Statistik ma'lumotlar asosida talab va taklif funksiyalarini tuzish va ular asosida bozordagi holatni tahlil va bashorat qilish; Raqobatlashgan va raqobatlashmagan bozorda firmalarni harakatini tahlil qilish asosida xulosalar chiqarish *malaka va konikmalariga ega bo'lmog'i lozim*.

VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- ma'ruzalar;
 - interfaol keys-stadilar, testlar;
- elektron va tarqatma materiallar

VII. Kreditni olish uchun talablar:

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan iqtisodiy qarashlar va fikrlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish

Asosiy adabiyotlar

1. R. Glenn Hubbard, Anthony Patrick O'Brien. Microeconomics. Fourth edition. Pearson Education Limited. 2018. P. 787
2. Pindyck S. Robert, Daniel I. Rubinfeld. Microeconomics. Global edition. Pearson Education Limited. 2018. P. 787
3. Пиндайк Р, Рубинфильд Д. Микроэкономика. (Инглизчадан қисқартириб таржима қилинган. А. Улмасов ва бошқ.: Олий ўқув юртлари учун қўлланма. — Т.: «Шарқ», 2002. - 448 б.
3. Гуломов С.С., Алимов Р.Х., Салимов Б.Т., Ходиев Б.Ю., Ишназаров А.И. Микроэкономика: Дарслик.—Т.: Шарқ—МАТБАА АК бош тахририяти, 2001 й.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Голыков М.Н. Микроэкономика: учебно-методическое пособие для вузов. — Псков: Изд-во ППТУ, 2005. 104 с

	2. Низомов А.Б., Намозова Н.Дж., Амонов У.Н. Микроиқтисодиёт. – Т.: Абу Али ибн Сино номидаги тиббиёт нашриёти, 2000 й. 3. Пиндайк Р., Рубинфельд Д. “Микроиқтисод”– Т.: Шарк нашриёт МАТБАА АК бош тахририяти, 2002 й. 4. Ҳамдамов К.С. Микроиқтисод. –Т.:ТДИУ, 2001 й. Axborot manbalari (saytlar): www.cbu.uz; www.bis.org; www.ecb.eu ; www.bank.uz; www.uba.uz
7.	Fan dasturi SamDUKF kengashining 2021-yil 28-avgustdagi (- son bayonnomasi bilan ma’qullangan.
8.	Fan modul uchun mas’ullar: S.A.Maxmudov– SamDU KF, “Raqamli texnologiyalar va iqtisodiyot” kafedrasi assistenti
9.	Taqrizchilar: Sh.S.Sharifov – SamDU Tarmoqlar iqtisodiyoti” kafedrasi o‘qituvchisi S.B.Boboqulov - SamDU, Raqamli iqtisodiyot kafedrasi katta o‘qituvchisi. (tashqi) O.Xaitov - “Raqamli texnologiyalar va iqtisodiyot” kafedrasi assistenti o‘qituvchisi (ichki)